Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН · 2 июнь 1972 йил, жума ◆ № 128 (15.299). ◆ Баҳоси 2 тийин.

СССР 50 ЙИЛ

ЮБИЛЕЙ ШАРАФИГА МУСОБАҚА АВЖ ОЛИБ БОРМОҚДА

ПИЛЛА—ДАВЛАТГА!

ТЕРМИЗ. («Совет Ўзбекистони» мухбири). Моҳир пиллачи, йигирма йилдан бери ипак қуртларини жадал усулда парвариш этиб келаётган Термиз районидаги «Намуна» колхозининг кекса аъзоси Жаббор ота Ҳаитов йигирма беш грамм қурт уруғидан 175 килограмм аъло сорт пилла топширди.

Унинг давлатга сотган пилласи бир қути қурт уруғи ҳисобига ўртача 140 килограммни ташкил этди. Бу, Сурхон водийсида эришилган рекорд ҳосилдир.

* * *

Задарё районидаги Ильич номли колхоз пиллакорлари зафар қучдилар. Улар давлатга пилла топшириш планини Наманган областида биринчи бўлиб, муддатидан олдин бажардилар. Эл хирмонига 8 тонна ўрнига 8,2 тонна пилла топширилди. Пиллакорлардан Норжон Тошмуҳамедова ҳар қутидан 102 килограммдан, Фазилат Ҳатамова— 107 килограммдан, Ойша Абдуллаева эса — 113 килограммдан кумуш тола топширди.

Колхоз меҳнатсеварлари давлатга яна 2 тонна пилла топширишга аҳд қилдилар. Шунингдек райондаги «Комсомол» колхози ҳам давлатга пилла топшириш планини 102 процент бажарди.

БУТУН КУЧ —ҒЎЗА ПАРВАРИШИГА

НАМАНГАН

Областда ҳар йили ҳам табиий қийинчиликлар бўлиб туради. Лекин бу йилги табиий офат ҳар галгидан ошиб тушди. Баҳор кеч бошланди. Область меҳнаткашлари партия ташкилотлари атрофига маҳкам жипслашиб бой берилган фурсатнинг ўрнини қопладилар, чигит экиш қисқа фурсатда сифатли қилиб ўтказилди. 135 минг 600 гектар майдондаги ғўзалар қулф уриб ўса бошлади.

Бироқ устма-уст ёғингарчиликлар бўлди. Кейинги бир ойдагина область хўжаликларининг пахта майдонларида уч мартадан етти мартагача қатқалоқ юмшатилди. Бу ҳам етмагандек яна ёғингарчилик бўлиб катта майдонлардаги тупроқнинг чигит экилган қатламини ювиб кетди, оқава сувлар пайкаллар охирида ботқоқ ҳосил қилди, яшил квадратларни дўл урди.

Область партия комитети шошилинч чоралар кўрди. Меҳнат аҳли табиий офат туфайли юз берган қийинчиликларни енгишга сафарбар этилди. 16 минг гектар майдонга қайта чигит экилди, жароҳатланган 42 минг гектар ерда саралаб чигит экиш, кўчат ўтказиш йўли билан ниҳоллар сони тўлдирилди. Юқори ҳосилли Чуст, Янгиқўрғон, Тўрақўрғон районлари айниқса катта зарар кўргани ҳисобга олиниб, қўшимча техника воситалари, минерал ўғитлар ажратилди. Коммунистлар, комсомоллардан иборат зарбдор бригадалар, постлар тузилиб ғўза парваришига сафарбар этилди. Область партия комитетининг кўрсатмаси билан хўжаликларнинг бошлиқлари, партия ташкилотларининг секретарлари радио ва маҳаллий матбуот орқали халққа мурожаат қилиб ҳаммани ғўза парваришига чорлади.

Бугун область далаларида яратувчилик меҳнати мавж урмоқда. Бутун куч, техника воситалари ғўза парваришидаги қолоқликни тугатишга бўйсундирилган, қайта чигит экилган, қатор ораларига кўчат ўтказилган майдонларнинг ғўзалари алоҳида парваришланяпти. Шу кунгача ҳамма майдонларда узунасига 2 ярим марта, 184 минг гектар ерда эса кўндалангига культивация ўтказилиб, ниҳолларнинг тез ўсиб, ривожланишига замин яратилди. 116 минг гектар майдондаги ғўзалар озиқлантирилди.

Ишда сон билан сифат бир-бирига уйғунлаштириб борилаётир. Далаларда жавлон ураётган 3.500 дан зиёд трактор культиваторлари мукаммал иш органларига эга, сифат устидан мутахассислар назорат олиб боряпти. Шуниси қувончлики, бу йил универсал тракторлари ўтган йилдагидан 350 та кўпайтирилди. Ҳар бир механизаторга кунлик, беш, ўн кунлик графиклар берилган, унинг ижроси текшириб борилади, сон билан сифатни қўшиб адо этаётган механизаторлар рағбатлантириляпти.

Сўнгги кунларда ҳарорат 6-8 даражагача пасайди. Оқибатда ғўзаларнинг ривожланиши сусайди. Инсоннинг қўлидан келмайдиган иш йўқ. Ҳамма бир жон, бир тан бўлиб қатор ораларини юмшатиш, ўғит солиш йўли билан тупроқ қатламидаги ҳароратни кўтаришга отланди. Область далаларида 120 минг киши фидойилик билан меҳнат қиляпти. Бу ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан 20 минг киши кўп демакдир.

Область пахтакорлари олдида икки-уч кунда бегона ўтни бутунлай йўқотиш, карталарнинг четлари, дарахтлар остидаги ниҳолларни алоҳида парваришлаш, суғоришни бутун чоралар билан кучайтириш, озиқлантиришни авж олдириш каби муҳим вазифалар турибди. Табиий офатларни мардонавор енгган пахтакорлар партия ташкилотлари атрофига янада маҳкамроқ жипслашиб, 400 минг тонналик Наманган «оқ олтин»и хирмонига мустаҳкам замин яратиш учун курашмоқдалар.

ҚАШҚАДАРЁ

Область меҳнаткашлари барча дала ишларининг бир пайтга тўғри келиб қолганини ҳисобга олиб, партия, совет ва хўжалик ташкилотларининг раҳбарлигида қатор тадбирларни амалга оширдилар. Ҳар бир трактор ва қишлоқ хўжалик механизмининг юксак унум билан ишлатилиши таъминланди. Қишлоқ меҳнаткашларининг куч ва ғайрати баҳорги ишларни об-тобида бажаришга сафарбар этилди. Областда чигит экиш уюшқоқлик билан ўтказилди. Бошқа қишлоқ хўжалик экинлари ҳам агротехника муддатларида экиб олинди. Барча майдонларда чигит бир текис униб чиқди. Дала ишлари қизитиб юборилаётир. Май ойининг ўрталарида бўлиб ўтган жала областнинг тоғли районлари хўжаликларига жиддий зиён етказди. Катта майдонлардаги ғўзани сел олиб кетди. Чироқчи, Яккабоғ, Китоб районларида кучли дўл ёғиб ўтди. Буларнинг ҳаммаси пахтакор деҳқонларга катта ташвиш орттирди. Барча майдонларда қатқалоқ пайдо бўлди.

Табиий офат рўй берган ерларда шаҳар аҳолиси деҳқонларга кўмакка келиб, колхоз, совхозларнинг меҳнаткашларига ҳар тарафлама ёрдам берди. Область партия комитети сел-дўлдан зарар кўрган хўжаликларга амалий ёрдам бериш мақсадида табиий офат оқибатларини бартараф этиш учун конкрет тадбир ишлаб чиқди. Область партия комитети область қишлоқ хўжалик бошқармаси, совхозлар тресги ва СоюзНИХИнинг Қашқадарё область филиали мутахассисларини хўжаликларга сафарбар этди.

Сел ва дўлдан зарар кўрган Китоб, Яккабоғ, Шаҳрисабз, Ғузор, Қамаши, Чироқчи районларида қатор тадбирлар ўтказилди. Майдонларга тўпланиб қолган сувлар чиқариб юборилди. 400 дан ортиқ тракторга қайтадан сеялка тақиб, сел ювиб кетган майдонларга чигит экилди. Зарар кўрган хўжаликларга қўшни районлардан қўшимча техника ва ўғит юборилди. Ҳар томонлама моддий ва маънавий ёрдам кўрсатилди. Шундай қилиб, барча бир ёқадан бош чиқариб меҳнат қилди. Қийинчиликлар олдида довдираб қолинмади. Табиий офатдан зарарланган майдонларга уч кун ичида чигит экиб бўлинди.

Шу кунларда областда қишлоқ хўжалик ишлари яна нормал изга тушиб кетди. Пахтакорлар ғўзанинг ривожланишини ҳисобга олиб, барча майдонларда парваришни кун сайин кучайтиряптилар. Областда далага қўй қийи чиқариш, ўғит ва сувдан хамда меҳнат ресурсларидан оқилона фойдаланиш чоралари кўриляпти. Далаларда ижодий яратувчилик меҳнати авж олмоқда. Область пахтакорлари 104900 гектар майдондаги ғўзани икки марта сифатли культивациядан чиқардилар. Барча майдонлардаги ўсимлик бир ярим марта озиқлантирилди. Пахтакорлар, механизаторлар ғўза парваришининг узилишига йўл қўймаслик, уч кунлик ишни бир кунда бажариш, ҳар бир трактор билан уч тракторнинг ишини ўринлатиш учун курашмоқдалар. Шу кунларда Яккабоғ, Китоб, Косон, Ғузор районларида ғўза қатор ораларига сув таралиптн.

Область пахтакорлари барча ишни 350 минг тонналик Қашқадарё «оқ олтини»ни бунёд этишга қаратмоқдалар. Областда бошқа қишлоқ хўжалик экинларини парвариш қилиш, полиз экиш қизғин давом эттириляпти. Хўжаликларда пилладан мўл ҳосил кўтариш, чорва моллар учун мустаҳкам озуқа базаси яратиш мақсадида жиддий тадбирлар кўрилаётир.

Қашқадарёлик деҳқонлар барча қийинчиликларни бартараф этиб катта жасорат билан меҳнат қилмоқдалар.

ЎРИМ ҚИЗҒИН

АРПА ПИШДИ. Республикамизнинг жанубий Сурхондарё областида ғалла ўрими бошлаб юборилди. Термиз районининг ғаллакорлари арпа ўримига биринчи бўлиб киришдилар. Суратларда: Термиз районидаги «Қизил юлдуз» колхозининг ғаллазорларида комбайнлар арпа ўрмоқда. Шу райондаги Калинин номли колхознинг илғор комбайнчиси, КПСС аъзоси Шойдил Қурбонов (ўнгда). У кунига катта майдонлардаги арпани ўриб-йиғиб бермоқда.

Д. Рўзиматов фотолари.

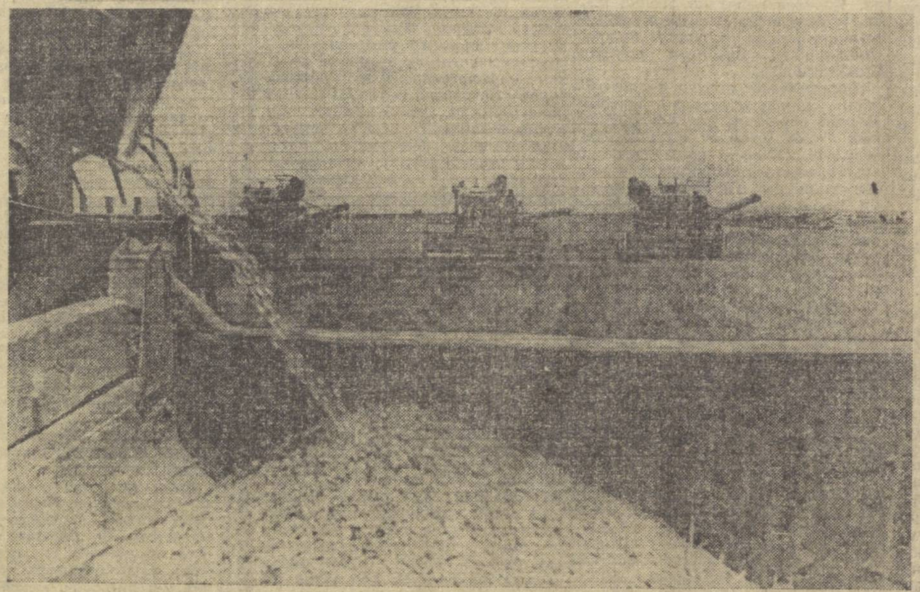

ҲОСИЛ—ПАХТАКОРНИНГ ҚЎЛИДА

Пахта далаларида

Менинг ярим асрлик ҳаётим ер ва пахта билан боғланган, шу йиллар давомида об-ҳаво тамомила деҳқон истаганидек бўлган бирон йилни билмайман. Зотан об-ҳаводан нолиш кун кетидан тун келишидан ҳафа бўлишдек бир гап. «Об-ҳаво ноқулай келди» деган важни кўрсатиш билан ҳали ҳеч ким обрў қозонган эмас. Шунинг учун ҳам ҳар қандай об-ҳаво шароитларида яхши ҳосил етиштирган деҳқонларни ўз ишининг устаси дейишади. Даламизнинг устига ҳеч ким том қоплаб бермайди.

Бу йилги баҳор қиш билан олиша-олиша жуда кечикиб кетди, кейин кетма-кет ёмғир қуя бошлади. Апрель ойининг иккинчи ярмига келиб термометрдаги симоб бирданига 35 даражага кўтарилиб кетди, май эса одатдан ташқари совуқ ва серёмғир бўлди. Республикада чигит экиш иши ўтган йилгидан икки ҳафта кеч тугалланди.

Бизнинг хўжалигимизда дўл ёққанлиги ва жала қуйганлиги сабабли 300 гектардан ортиқ ердаги ғўза нобуд бўлди. Бу массивга икки кечаю-икки кундузда қайтадан чигит экдик, ҳозир ундаги ғўзалар кўм-кўк яшнаб турибди. 400 гектар ерда хато чиққан ғўза қатор ораларига кўчат ўтказдик. Нимжон ғўза туплари олиб ташланиб, уларнинг ўрнига бақувват, соғлом ғўза кўчатлари экилди. Шундай қилмасак бўлмас эди — ҳосил ҳар туп ғўзадан олинади. Ҳа, ҳар туп ғўза тўғрисида ғамхўрлик қилиш керак. Биз миллион, минг, юз тонна пахтани ҳисоблашдан аввал ҳар гектар ердаги ғўза миқдорини, ҳар туп ғўзадаги кўсакларни ва ҳар бир кўсакдаги пахта граммларини ҳисоблашга ўрганиб қолганмиз.

Бизнинг хўжалигимиз 1.580 гектар ерга чигит экди. Шу майдоннинг ҳаммаси ўнта бригадага бўлинган. Тўққизинчи бригадада ғўзани дўл урганида тўртта қўшни бригаданинг механизаторлари дарҳол ёрдамга келишди.

Хўжаликдаги энг катта бригадага Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Раимберди Йўлдошев бошчилик қилмоқда. Унга 266 гектар суғориладиган ер топширилган. Кўп қисми шўрхок ерлар. Раимберди Йўлдошев қўшниларининг ишидан ҳамиша хабардор бўлиб туради, лозим бўлиб қолганида биринчи бўлиб ёрдамга боради. Бошқалар доимо ана шу тажрибали деҳқон ва ташкилотчидан ихлос билан ўрганадилар ва ундан маслаҳат сўраб турадилар.

Апрель ойида бирданига иссиқ бошланганида Йўлдошев сувчилар бригадаларини далага юборди. Ёш пахтакорлар бундан ҳайрон бўлишди, чунки у вақтга қадар жуда кўп ёмғир ёғиб тупроқни заҳ босиб кетган эди. Шундай бўлгач, далаларни суғоришнинг нима кераги бор? Маълум бўлишича, нам қуйи қатламларга сингиб кетган, эндигина уна бошлаган чигитлар эса қуёш нури қуритиб юборган тупроқ остида ётган экан. Планда кўзда тутилмаган бундай ўта эрта суғориш натижасида чигитлар дуркун ва тез униб чиқа бошлади. Қаҳрамоннинг бригадаси ўша кунларда бутун колхозга намуна кўрсатди.

Аҳил оиламизда Раимберди Йўлдошев, Олимжон Маликов, Тошканбой Темиров, Раимали Эргашев, Ҳакимжон Турсунбоев, Иброҳим Бусунбоев сингари пахтачилик миришкорлари, Саҳий Марасулов, Кўса Дарвешов, Ҳамидали Сабоев сингари уста мироблар бўлганлиги туфайли биз об-ҳаво инжиқликларидан ва табиий офатлардан асло чўчимаймиз. Машиналарнинг қудрати, суғориш учун керакли сувнинг мўллиги, ҳосилдорликни оширишнинг химиявий воситалари ҳозирги деҳқоннинг кучини юз баравар кўпайтириб юборган, шунинг учун ҳам биз: «Ҳосил тақдири пахтакорнинг қўлида» деймиз. Бу йил Ўзбекистон меҳнатчилари давлатга камида 4 миллион 500 минг тонна пахта топширишларига шубҳа қилмаймиз. Бу хирмонга бизнинг колхозимиз 5.175 тонна билан ҳисса қўшади. Хўжалик пахтакорлари гектар бошига ўрта ҳисобда 33 центнер, яъни ўтган кузакдагидан тўрт центнер кўп пахта териш мажбуриятини олдилар.

Ҳозир белгиланган маррага албатта эришиш учун ҳамма воситалар ишга солинган. 62 агрегат эрта тонгдан кечқурунгача далада жавлон урмоқда. 900 дан ортиқ киши, шу жумладан идора ва маъмурий бошқарув аппаратининг кўпгина ходимлари ҳам ғўзани чопиқ қилишда, суғоришда, минерал ўғит беришда қатнашмоқда. Ғўзани биринчи культивация қилиш тугалланди, қатор ораларни иккинчи марта ишлаш қизитиб юборилди. Ғўзалар шоналайдиган давр яқинлашиб қолди. Ғўза ривожида содир бўлган қолоқликни тез орада ўнглаб олишга умид қиламиз. Қайта чигит экилган майдонлардаги ғўзаларни тезроқ ўстиришга алоҳида эътибор берамиз. Ғўзани маҳаллий ўғитлар билан озиқлантириш ҳосилни ошириши ва тола сифатини яхшилаши кўп йиллик тажрибадан маълум. Бултур М. Бўтаев ва О. Маликов бригадаларида ғўзани ўғитлар билан озиқлантирганимизда колхоздаги ўртача ҳосилдорликка нисбатан гектар бошига уч-тўрт центнер кўп ҳосил олинди. Ҳозиргача олти минг тонна гўнг тайёрлаб қўйдик, ҳар гектар пахтазорга тўрт-беш тонна гўнг азот билан аралаштириб солинади. Ғўза суғорилаётган вақтда қатор ораларга шарбат ҳам оқизилади.

Ҳосилни эрта етилтириш — машина терими ҳажмини кенгайтиришнинг энг асосий шартларидан бири. Механизаторларимиз келгуси кузда 2-2,5 минг тонна пахтани ёки ўтган йилгидан салкам икки баравар кўп ҳосилни машинада теришни мўлжаллаб қўйдилар. Ҳозир биз тўрт қаторли терим комбайнлари олмоқдамиз, пахта териш машинасини икки сменада ишлатиш учун кадрлар тайёрламоқдамиз.

Бизнинг хўжалигимиз Ленин номли қўшни колхоз билан мусобақадош. Ўзаро текшириш бригадалари бир-бирларининг далаларига бориб, ишдаги нуқсонларни аниқладилар, жуда фойдали маслаҳатлар бердилар. Иккала колхоздаги камчиликлар тез тугатилди. Биз Тожикистон ССРнинг Регар районидаги Ленин номли колхоз билан кўп йиллардан бери дўстлашиб келамиз. Биз дўстларимизга СССРнинг ярим асрлик юбилейи шарафига бошланган умумхалқ мусобақасига фидокорона меҳнат билан ҳисса қўшишни таклиф қиламиз.

Ҳосил тақдири пахтакорнинг қўлида. Буни колхозимизнинг ҳар бир меҳнатчиси яхши билади, шу сабабли уларнинг ҳар бири мўл ва аъло сифатли ҳосил олиш учун астойдил ҳаракат қилмоқда.

У. ЖУРАЕВ,
Ҳ. Турсунқулов номли колхоз раиси. Ўзбекистон ССР, Янгийўл райони.
(«СЕЛЬСКАЯ ЖИЗНЬ» газетасининг 31 май сонидан).

ҒЎЗА ГУЛЛАДИ

ТЕРМИЗ. Жарқўрғон районидаги Норали Боймуродов номли колхознинг Чори Алломонов бошлиқ бригадасининг чигит барвақт экилган участкаларида ғўза гуллай бошлади. Деҳқонлар бу йил 70 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 45 центнердан пахта беришга қарор қилдилар. Пахтазорларда учинчи культивация тугалланди. Экин яхши ўғитланиб, суғорилмоқда.

Ҳозир Сурхондарё областининг далаларида уч мингга яқин чопиқ трактори ғўзаларга ишлов бермоқда. Механизаторлар экинни озиқлантиришга алоҳида эътибор бермоқдалар. Бу тадбир ғўза қатор ораларини юмшатиш билан айни бир вақтда амалга оширилмоқда.

ОЗУҚА МЎЛ БЎЛАДИ

Оғир шароитда ўтган қишлов бошқалар қатори совхозимиз коллективи учун ҳам жиддий синов бўлди. Биз қишловга тайёргарликни баҳорданоқ бошлаб юборишга қарор бердик. Яйловларда ўтлар ҳар йилдагидан ўсиқ, яхши бўлганлигидан қувониб, пичан жамғаришга ҳозирлик кўра бошладик. 12 та трактор сенокосилкани, ўрилган хашакни юкловчи «ПУБ» маркали 7 та агрегатни тахт қилиб қўйдик. Ҳар бир бўлимда биттадан хашак жамғариш бригадаси ташкил этдик. Уларга ишчи кучи, асбоб-ускуналар, техника воситалари ажратдик. Учта ғалла ўриш комбайни янги усулга мослаштирилди. Яъни «СК—4» маркали комбайнга сомонни бир йўла тўдалаб ва пресслаб кетадиган мослама тиркадик.

Бешта бўлимимиз бўйича 42 минг бош қўй-қўзи, 2200 бош қорамол, 1800 бош чўчқа, 160 от боқилмоқда. Уларни келгуси қишловдан яхши олиб чиқиш учун бу йил камида бир ярим йилга етадиган ем-хашак жамғаришни қатъий қилиб қўйдик. Бунинг учун 2000 тонна силос бостириш, 11 минг тонна дағал хашак, шу жумладан, 8 минг тонна сомон тўплашни планлаштирдик. Бу — юқорида айтилганидек, бир ярим йиллик планга тенгдир.

1-бўлимимизда 3500 гектар лалмикор ерга буғдой ва арпа экилган. Унинг деярли ҳаммаси кузги. Бўлим ишчилари ҳар гектаридан 1 тоннадан зиёд дон олиш ва шунча миқдорда сомон йиғиштиришни мўлжаллаб турибдилар. Чунки кузги буғдой майсалари эрта баҳорда қишлоқ хўжалиги авиацияси ёрдамида ўғитланиб, кетидан сифатли бороналанди. Ёғингарчилик туфайли буғдой майсалари кунда бир яшнаб, сердон бўлиб ўсяпти. Энди бўлим ишчилари олдида битта вазифа — етиштирилган ҳосилни нес-нобуд қилмасдан йиғиштириб олиш ва пичанни сифатли ғарам қилиш вазифаси турибди. Бўлимда 2 минг тонна ўрнига 4 минг тонна сомон жамғарилади.

Ёғингарчилик кўп бўлиши муносабати билан яйловлардаги янтоқлар яхши ўсяпти. Ем-хашак тайёрлаш бригадалари аъзолари янтоқни кўп тўплаш тадбирларини белгиладилар. Бундан ташқари 4- ва 5-бўлимларимиз Каттақўрғон сув омбори қирғоқларидаги, ариқлар ёқасидаги ва ўрмон хўжалиги майдонларидаги хашакларни ҳам ўриб оладилар.

Т. ХОНҚУЛОВ,
Самарқанд областидаги «Каттақўрғон» совхозининг директори.

ЗАФАР САТРЛАРИ

ҚИЗИЛТЕПА. Район чорвадорлари давлатга 376,5 тонна ўрнига 453,6 тонна бўрдоқи гўшти топшириб, ярим йиллик планни ошириб бажардилар. Шунингдек, тухум тайёрлаш ярим йиллик плани ҳам ортиғи билан адо этилди.

Гўшт ва тухум тайёрлашда «Ленинград», «Ёш ленинчи», «Ўзбекистон» ва «Бўстон» колхозлари айниқса яхши натижаларга эришдилар.

И. САЛИМОВ.

ҚАМАШИ. «Фарғона» совхозининг паррандабоқарлари тухум топшириш йиллик планини ошириб бажардилар. Меҳнаткашлар дастурхонига 420 минг дона тухум тортиқ қилинди. Ҳозир тўққизинчи беш йилликнинг учинчи йили ҳисобига тухум тайёрланаётир.

М. ЭСОНОВ.

БАХМАЛ. «Қорақишлоқ» совхозида сут булоғини топшираётганлар кўп. Улар ҳар бир сигирдан соғиб олинадиган сутни 2500 килограммдан оширишга аҳд қилишган.

А. БОШБЕКОВ.

СУҒОРИШ ҚИЗҒИН

Ёғингарчилик кўп бўлиши туфайли ер ости суви, туз юқорига кўтарилди, тупроқ қатламида ғўзаларнинг ўсиб, ривожланишига салбий таъсир кўрсатадиган нам ҳаво пайдо бўлди. Бундай кезда дарҳол пайкалларга сув тараш, тузни эритиб юбориш, намни янгилаш яхши фойда беради. Беруний номли совхоз пахтакорлари буни ҳисобга олиб ҳамма бўлимлар ва бригадаларда ғўза суғоришни уюшқоқлик билан бошлаб юбордилар.

«Комсомол» бўлимининг Режаб Абдуллаев бошлиқ бригадасига қарашли пахтазорлар биринчи сувдан чиқарилди. Аллом ота Жуманиёзов, Зариф ака Ўразимбетов каби тажрибали сувчилар кунлик нормани икки ҳисса қилиб бажармоқдалар.

Б. МАТЧОНОВ,
Беруний райони.

СЕНАЖ БОСТИРИЛЯПТИ

НАМАНГАН («Совет Ўзбекистони» мухбири). Беда ўришни Наманган областида энг аввал бошлаб берган Поп районидаги «Ленинград» колхозининг Сатторбой Мираҳмедов бошлиқ ем-хашак тайёрлаш бригадаси аъзолари сенаж бостиришга ҳам биринчи бўлиб киришдилар. Ўрилган беда «КИР-1,5» агрегати ёрдамида майдаланиб, чуқурларга босиляпти. Беда ўриш ва майдалашда механизаторлардан Турғунбой Назиров, Олимжон Расулов, Рустам Эрматов ва Отабой Холматовлар бошқаларга ўрнак бўлишяпти. Хўжаликда кунига 50-60 тонна сенаж бостирилмоқда.

ПАРТИЯ ТУРМУШИ

КОММУНИСТ — УЛУҒ ВА МУСАФФО НОМ

Н. МУРОДОВ,
Ўзбекистон КП Сурхондарё область комитетининг биринчи секретари.

КПСС XXIV съезди мамлакатимиз меҳнаткашлари олдига улкан вазифаларни қўйди. Партия съездининг тарихий қарорлари, халқ хўжалигини ривожлантиришнинг тўққизинчи беш йиллик планлари — совет кишилари, партия ташкилотлари учун ғоят катта ва масъулиятли программ-ҳужжат ҳисобланади. Бу ҳужжатларда мамлакат халқ хўжалигининг барча тармоқларини ривожлантириш, совет давлати иқтисодий қудратини ошириш, меҳнаткашлар моддий ва маданий турмуш даражасини юксалтириш истиқболлари белгилаб берилди.

Коммунистик партия белгилаб берган бу вазифаларни амалга оширишда, меҳнаткашларни янги ғалабаларга сафарбар қилишда партия ташкилотларининг роли бениҳоя каттадир. Тузилган режаларнинг беками-кўст бажарилиши, омманинг катта ютуқларни қўлга киритиши, ташаббус кўрсатиши кўп жиҳатдан партия ташкилотларининг жанговарлик қобилиятига, ишни тўғри ташкил қила билиши ва ҳар қандай янгиликка принципиал, умум манфаати нуқтаи назаридан баҳо бера олишига боғлиқ.

Партия ташкилотлари бу муҳим вазифаларни коммунистларнинг актив иштирокидагина амалга ошира олади, албатта. Уларнинг барча муваффақиятлари коммунистларнинг жонбозлиги, куч-ғайрати ва сиёсий камолоти билан белгиланади. Партия ташкилотлари қарорларининг бажарилиши учун чинакамига курашиш, омманн зиммадаги вазифаларнинг сўзсиз бажарилиши учун самарали меҳнат қилишга ундаш, бу курашда авангардлик намунасини кўрсатиш ҳар бир коммунистнинг шарафли бурчидир. Унинг партия ташкилоти олдидаги масъулияти ана шуни талаб қилади.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев КПСС Марказий Комитетининг партия XXIV съездига ҳисобот докладида: **«Партия сафининг поклиги ҳақида ғамхўрлик қилиш — барча партия ташкилотларининг, ҳар бир коммунистнинг бурчидир»**, деган эди. Партия сафининг поклиги ҳар бир коммунистнинг поклиги билан белгиланади. Партия сафининг поклиги учун кураш партиянинг Устав ва Программасига тўла амал қиладиган, принципиал, масъулиятли, ташаббускор, умумхалқ манфаати йўлида фидокор коммунистларни тарбиялаш билан узвий боғлиқдир. Ана шу сабабли КПСС XXIV съездида партия сафи ҳисобот даврида ўсганлиги, сифат состави яхшиланганлиги алоҳида таъкидланди.

«Партия сафларининг сифат составини яхшилаш, — дейилади Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг II Пленуми қарорида, — **бундан буён ҳам партия комитетларининг, барча бошланғич партия ташкилотларининг энг муҳим иши бўлиб қолади. Партияга кирувчиларга талабчанликни ошириш, бу ишда пала-партишликка, КПСС сафларини жадал ўстиришга йўл қўймаслик зарур. Партия аъзоси деган номнинг аҳамияти ва моҳиятини оширишга эришиш, ўз хулқ-атвори билан коммунист деган юксак номга доғ туширадиган кишилардан қатъиян ҳоли бўлиш лозим»**.

Область партия ташкилоти КПСС ва республика партия ташкилотининг бу кўрсатмаларига қатъий амал қилиб келмоқда. Кейинги йилларда партия аъзолигига қабул қилиш практикаси бир мунча такомиллаштирилди. Янги аъзоларни қабул қилишга ортиқча берилиб кетиш ҳолларига чек қўйилди. Бунда, айниқса КПСС XXIII съездининг партия социал составида ишчилар синфи етакчи ўринни эгаллаши керак, деган кўрсатмаси муҳим аҳамиятга эга бўлди. Область партия ташкилотлари сафида 1970 йилда ишчилар 38,1 процентни ташкил этган бўлса, 1971 йилда уларнинг салмоғи 42,6 процентга етди.

Область партия ташкилоти шаҳар ва район партия комитетлари қошидаги партияга қабул ва коммунистларнинг шахсий ишини олдиндан қараб чиқувчи штатсиз комиссиялар фаолиятини янада яхшилаш чораларини кўрди. Комиссия аъзолари составн кўп йиллик партия стажига эга бўлган, масъул ишларда тажриба орттирган, обрўли, маслаҳатгўй, синчков, сиёсий чиниққан кишилар билан мустаҳкамланди. Ҳозир ана шу комиссияларда 91 киши актив қатнашмоқда.

Термиз шаҳар партия комитети қошидаги штатсиз комиссиянинг партияга янги аъзолар қабул қилишдаги тажрибаси айниқса ибратлидир. Комиссия составида ўн уч киши бор. Унга кекса коммунист Н. Коростелев бошчилик қилмоқда. Штатсиз комиссия аъзолари корхона, ташкилот ва муассаса партия ташкилотларининг партияга қабул масаласи муҳокама қилинаётган йиғилишларида иштирок этадилар, бўлажак коммунистларнинг интилиши, меҳнатга муносабати, иш малакаси, сиёсий билими, жамоат ишларидаги фаолиятлари билан танишадилар, уларнинг ҳаёти, ахлоқи ва бошқа масалалар билан қизиқадилар.

Шунингдек, партияга қабул қилинувчи билан шаҳар партия комитети бюроси мажлиси ўтказилишидан олдин яна суҳбат ўтказилади. Бу суҳбатда комиссия раиси ва унинг аъзолари, бошланғич партия ташкилотлари секретарлари иштирок этадилар. Бу комиссия аъзоларининг партияга қабул қилинувчи билан якунловчи суҳбати бўлади. Унга КПСС Устави ва Программасига оид саволлар берилади, мамлакатнинг ички ҳаёти ва халқаро аҳвол билан қизиқиши синаб кўрилади, сиёсий билими имтиҳон қилинади ва ҳоказо. Комиссия шундан кейин партияга қабул қилинувчини бюро тасдиқига киритиш ёки киритмаслик масаласини ҳал қилади. Бошланғич партия ташкилоти томонидан ҳужжатларнинг қандай расмийлаштирилганини кўздан кечиради.

Коммунистда шахсий намуна кўрсатиш, меҳнат интизомига риоя қилиш кўникмаларини тарбиялаш — партия сафининг поклиги учун курашнинг ажралмас қисмидир. Бу ўринда бир мисол келтирмоқчиман. 165-қурилиш трестининг қурилиш материаллари комбинати кўп йиллар давомида қолоқ корхоналардан ҳисобланарди. Область партия ташкилоти бу қолоқлик сабабларини ўрганди. Маълум бўлишича, корхона партия ташкилоти партиявий-ташкилий ишларга кам вақт ажратган, коммунистларнинг ишлаб чиқаришда шахсий намуна кўрсатиши масаласи билан етарли қизиқмаган экан. Натижада корхона ишчилари, жумладан коммунистлар ўртасида меҳнат интизомига риоя қилмаслик, топшириқларни тўла бажармаслик, пала-партиш ва сифатсиз ишлаш ҳоллари рўй берган.

Корхона партия ташкилоти секретарлигига катта мастер, ёш ва ғайратли коммунист А. Бондаренко сайланди. Қолоқ участкалар коммунистлар билан мустаҳкамланди. Ҳар бир коммунистнинг ишлаб чиқаришдаги иштироки юзасидан ҳисоботи тинглаб бориладиган бўлди. Ҳозир корхонадаги 26 коммунистнинг кўпчилиги илғорлар қаторидан ўрин олди. Улар йиғилишларда корхона ишлаб чиқариш қувватини ошириш, маҳсулот сифатини яхшилаш ҳақида қимматли таклиф ва мулоҳазалар билан чиқмоқдалар, ишда ўзлари ўрнак бўлмоқдалар.

Амалга оширилган бу тадбирлар ўзининг илк самарасини берди. Корхона қолоқлик доғини ювди, қурилиш материаллари тайёрлашнинг асосий турлари бўйича топшириқлар мунтазам ошириб бажарилмоқда.

Бироқ баъзи партия ташкилотлари коммунистларда шахсий намуна кўрсатиш ҳиссини тарбиялаш билан етарли шуғулланмаётирлар. Улар коммунистнинг ишлаб чиқариш топшириқларининг бажарилишига кўрсатадиган ёрдами, маслаҳати, таклиф ва мулоҳазалари билан яқиндан қизиқмайдилар. Ҳолбуки, партия аъзоси деган номга садоқатли ҳар бир коммунист қалбида бундай туйғулар жўш уриб туради. У коллектив обрўси учун қайғуради, аҳволни яхшилаш йўллари ҳақида бош қотиради. Коммунистдаги хислатларни сезмаслик оқибат натижада пассивликка олиб келади. Пассивлик эса коммунистга ёт нарсадир. Биз партия ташкилотлари секретарлари билан ўтказилаётган семинар машғулотлари ва актив йиғилишларида ана шуларни қайта-қайта уқтираётирмиз.

Шарғун кўмир кони, Денов районидаги ёғ-экстракт заводи, «Ҳазорбоғ» совхози, Термиз дарё порти, «Южсурханводстрой», «Шерабадканалстрой» қурилиш-монтаж бошқармалари, Жарқўрғон районидаги Москва, Сариосиё районидаги «Коммунизм» колхозлари каби ўнлаб коллективлар партия ташкилотлари коммунист ҳисоботини йиғилиш муҳокамасига киритишдан аввал унинг фаолиятини ҳар томонлама ўрганмоқдалар. Коммунистнинг ғоявий чиниқиши, ташаббуси, таклиф ва мулоҳазалари, коллектив ва оилада ўзини тутиши, шахсий мажбурияти ва ҳоказо томонлари билан бюро ёки комитет аъзоси узоқ вақт шуғулланади.

Аммо баъзи партия ташкилотларида бу соҳада бир қатор камчиликларга йўл қўйиляпти. Улар коммунист ҳисоботини тинглаш масаласига бир томонлама ёндошмоқдалар. Кўпинча коммунистнинг ноз-неъматлар яратиш, маҳсулот ишлаб чиқаришга қўшаётган ҳиссасини ўрганиш билангина чекланиб қолинаяпти. Ваҳолонки, ишлаб чиқаришда илғорлик намунасини кўрсатиш коммунистнинг бурчи. Бироқ коммунист ўз устида ишлаяптими, сиёсий билимини ошираяптими, социалистик жамиятнинг қоидаларига, ахлоқ нормаларига қандай риоя қилмоқда? Мана шу саволларга жавоб излаш ҳам масаланинг муҳим томонидир.

Ўртоқ Л. И. Брежнев КПСС Марказий Комитетининг партия XXIV съездига ҳисобот докладида **«Меҳнатда ҳам, ижтимоий ҳаётда ҳам, ўқишда ҳам, турмушда ҳам ҳамма вақт ва ҳамма жойда коммунист коммунистлигича қолиши, бизнинг ленинчи партиямизнинг аъзоси деган юксак номга муносиб бўлиши зарур»**, — деган эди. Областимизда бундай ажойиб, ҳурматга сазовор кишилар оз эмас. Шундай коммунистларнинг бири Шоймардон Қудратовдир. Унинг номи бутун мамлакатимизга маълум ва машҳур. Ш. Қудратов ўтган йили пахта майдонида чинакам жасорат кўрсатиб меҳнат қилди, «зангори кема» бункеридан 810 тонна «оқ олтин» ҳосилини тўкиб, рекорд қўйди. Унинг бу ташаббуси бошқаларни ҳам янги меҳнат муваффақиятлари сари ундади.

Ёш коммунист Абдусаттор Қурбонов қудратовчилар ҳаракатига қўшилиб, мавсумда 700 тонна пахта терди. Отамурод Ҳудойназаров, Светлана Продан, Чиннихол Худоёрова каби механик-ҳайдовчиларимиз ҳам коммунистик виждон билан меҳнат қилдилар.

Областимиздаги бир қатор хўжаликларда ўтган йили сув танқислигига қарамай, пахтадан ғоят юқори ҳосил етиштирилди. Жарқўрғон районидаги «Қизил Октябрь» колхози пахтакорлари ўтган йилда областда биринчи бўлиб пахта тайёрлаш йиллик планини бажардилар. 1990 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 44 центнердан ҳосил олинди. Ингичка толали пахта ҳосилдорлиги эса 45,7 центнерга етди.

Биз юқорида партия сафларининг поклигини таъминлайдиган воситалардан айримлари ҳақида тўхталиб ўтдик. Булардан шундай хулоса чиқариш мумкин: коммунистнинг партия йиғилишларида мунтазам иштирок этиши ва аъзолик бадалларини тўлаб бориши билан уни партия интизомига тўла риоя қиляпти, деб бўлмайди. Бу Устав талаблари бўлиб, коммунист эса унга бўйсуниши шарт. Лекин коммунистнинг меҳнат интизомига, совет қонунларига, ахлоқ-одоб қоидаларига, жамият талабларига амал қилиши унинг ҳақиқий қиёфасини белгилайди.

Кези келганда шуни ҳам айтиш керакки, айрим партия ташкилотларининг партия сафининг поклиги ва соғломлигини таъминлаш воситаларидан етарли фойдаланмасликлари, коммунист ҳақида ҳар томонлама ғамхўрлик қилмасликлари, назоратнинг бўшлиги сабабли баъзи кишилар КПСС Уставининг қўпол тарзда бузилишига йўл қўймоқдалар. Баъзилар амал кетидан қувиб, шахсий бойлик орттириш, давлат мулкини талон-торож қилиш пайида бўладилар. Область партия ташкилоти Устав нормаларини бузадиган, коммунист деган шарафли номга доғ туширадиган шахсларга нисбатан, у қандай лавозимда ишлаётганидан қатъий назар сабот билан қатъий принципиал йўл тутаверади.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети II Пленумида бошланғич партия ташкилотлари секретарлари билан ишлашни янада яхшилаш лозимлиги ҳам таъкидланди. Бу жуда тўғри талабдир. Чунки секретарь ҳар томонлама ўрнак кўрсата олсагина бошқалар унинг изидан бориши мумкин. Секретарь сиёсий чиниққан бўлса, бошқаларни ҳам сиёсий чиниқтириши мумкин. Биз шу боисдан партия ташкилотлари секретарлари составини яхшилашга доим алоҳида эътибор бермоқдамиз. Ҳозир областимиздаги бошланғич партия ташкилотларнинг 53 процентида олий маълумотли коммунистлар секретарлик қилмоқдалар.

Амалга оширилаётган бу тадбирлар партия ташкилотларининг жанговарлигини, халқ хўжалиги вазифаларининг муддатдан олдин бажарилишини таъминлашда коммунистлар активлигини янада ошириш имконини бермоқда.

Областимиз меҳнаткашлари беш йилликнинг иккинчи йилида меҳнат унумдорлигини ошириш ҳисобига саноат маҳсулотлари ҳажмини 1971 йилдагидан 19 процент, чакана товар оборотини 8,2 процент кўпайтириш режасини туздилар. Пахтанинг ялпи ҳосили 400 минг тоннага етади. Қишлоқ хўжалигининг бошқа соҳаларида ҳам маҳсулотлар етиштириш кўпаяди.

КПСС XXIV съезди ва Ўзбекистон Компартияси XVIII съезди қарорларини турмушга тадбиқ этаётган областимиз меҳнаткашлари бу вазифаларни шараф билан бажарадилар.

СССР 50

ДЎСТЛАР МАДАДИ

Қўлимиздаги папкаларда биринчи беш йиллик планни қабул қилиш арафасида ва уни бажариш вақтида ёзилган юзлаб протоколлар, хат-хабарлар, рапортлар, газеталар мақолалари ва бошқа ҳужжатлар тўпланган. Республика архив бошқармасининг ходимлари ўз хазиналаридан топиб олган бу ҳужжатлар Ўзбекистон индустриясининг қандай барпо этилганлиги ва ривожлантирилганлиги тўғрисида ҳикоя қилади.

Қисқа сатрларни ўқиган киши ҳозир ҳам завқ-шавққа тўлади «1926 йил биринчи Май куни Тошкентда республика социалистик индустриясининг тўнғич нурхонаси — Бўзсув ГЭСи ишга туширилди». «Хилковода Ўрта Осиёда биринчи цемент заводи ишлай бошлади». «Фарғонада тўқимачилик фабрикасини қуришга киришилди». «Тошкентда қишлоқ хўжалик машинасозлиги заводи барпо этила бошланди»...

Шу рапортларнинг ёнида Тошкент ва Фарғона тўғрисида, ўзбеклар диёрининг бошқа районлари ҳақида ғамхўрлик қилишни ўз зиммаларига олган узоқ ва айни вақтда жуда яқин шаҳарларнинг адреслари ёзилган.

Папкалардан бирида архив бошқармасининг бўлим мудири Валентина Ивановна Кузьменко «Ўрта Осиё халқ хўжалиги» журналида 1925 йил сентябрь ойида эълон қилинган хабарга эътибор беради. Авторнинг хабар қилишича, Украина силикат саноатининг ходимлари Ўзбекистон қурилишларига ёрдам беришга аҳд қилганлар. Улар юз минг бочка цемент, сопол қувурлар, бўр, алибастр юборишибди... Республика ўз индустриясини эндигина барпо этишга киришганида кўп нарсага муҳтож эди. Содиқ дўстлар ёрдам қўлини узатганида бутун меҳнат аҳли беҳад қувонганининг боиси ҳам ана шу.

Ўзбекистон меҳнатчилари Совет Социалистик Республикалари Иттифоқида мужассамлашган миллатларнинг ленинча ҳамдўстлиги аҳамиятини ўз тажрибаларида синаб билдилар. Бинокорлик материаллари, машиналар ва металл ортиб Россия Федерациясидан, Украина, Белоруссия, Закавказьедан келиб турган эшелонлар социалистик миллатларнинг ўзаро ёрдамини амалда исботлади. Республиканинг ишчилар синфини вояга етказишда қардош халқлар бажонидил қатнашганлиги ҳам ана шундан далолат беради.

Ўрта Осиё иқтисодий кенгаши президиумининг 1930 йил 3 февралдаги мажлиси протоколини варақлаймиз. Унда гап мамлакатнинг марказий районларидан юборилган қурувчи ишчилар тўғрисида борар эди. Бунда 5.950 кишини қабул қилиб олиш мўлжалланган. Аслида эса, бундан тўрт баравар кўп киши келаётган эди. Улар—дурадгорлар, бетончилар, арматурачилар, кўприк қурувчилар эди!

Тўқимачилик тресги бошқарувчисининг 1929 йил сентябрида имзолаган мактубини қўлга оламиз. Бунда ҳам гап малакали ишчилар тўғрисида боради. Лекин, бунда ёрдамнинг характери бошқача. Трест раҳбари Москва области ва Иваново-Вознесенск тўқимачилик корхоналарида 372 ёш ўзбекка таълим бериб бўлинганлигини давлат план комиссиясига хабар қилган эди. Уларнинг ҳаммаси Фарғонага йўл олишди.

«Туркшелк» правлениесининг 1928 йил 4 октябрдаги мажлиси протоколини ўқиймиз. Мутахассислар тўғрисидаги масала тингланди. «Москва фабрикаларида ишлаб турган ипак тортувчилардан камида 30 кишини Ўрта Осиёга юбориш тўғрисида тегишли ташкилотлар билан келишиб олинсин, улар билан шартнома тузилсин. Ётоқхоналар бўшаган сари ана шу фабрикаларда асосий миллатларнинг вакилларидан камида йигирма шогирд янгидан қабул қилинсин» деган қарорга келинди. Сўнгра мажлис қарорида яна бундай дейилади: «Ўрта Осиё давлат университетида, шунингдек Москва олий ўқув юртларида таълим олаётган асосий миллатларга мансуб беш студент билан уларни тўқимачилик институтига ўтказиш шартлари келишиб олинсин. Улар билан стипендия тўлаш тўғрисида шартнома тузилсин».

Дўстлик қонунларига кўра пролетар марказларида очилаётган янги-янги мактабларда деҳқонларнинг ва майда ҳунармандларнинг фарзандлари малакали тўқимачилар, пахта тозаловчилар, металлчилар, озиқ-овқат саноатининг ишчилари бўлиб етиша бошлади. Бу мактабларда уларга касбкор маҳоратининг сирларигина ўргатиб қолинмади. «Фабрикаларга келган ўзбеклар учун саводсизликни тугатиш курслари ташкил этилди».

Биринчи беш йиллик одимини тезлаштирган сари ҳужжатларда «Мусобақа», «Оталиққа олиш» деган сўзлар тобора тез-тез учрай бошлайди.

Ўзбекистон касаба союзлари советининг ташкилот бўлими 1929 йил 9 январида Ўзбекистондаги фабрикаларни оталиққа олган Москва, Ленинград ва Иваново-Вознесенск тўқимачилари уч ой муддат билан йигирма бир ремонт бригадасини ва ўн бешта кўчма темирчилик устахонасини юборганлигини қайд қилади. «Ҳар бир бригада ўн кишидан иборат. Бутун ҳаражатни оталиққа олган корхоналар ўз зиммаларига оладилар» дейилади тушунтириш хатида.

Ўз касаба союзи Марказий Комитетининг йўлланмаси билан мусобақадош ўртоқларига ёрдам бериш учун Ўзбекистонга келган тўқимачиларнинг бошқа бир группаси тўғрисида ҳам ҳикоя қилувчи ҳужжатлар бор. Меҳмонлар орасида Москвадаги Фрунзе номли, «Трехгорка» «Мострикотаж» фабрикаларининг ва Тверьдаги «Пролетерка» фабрикасининг тажрибали ишчилари бор эди.

Орадан ўн бир кун ўтгач, тўқимачилар союзининг Москва область бўлими Ўзбекистонга мактуб йўллаб, анча кенг кўламда оталиққа олишга қарор берилганлигини маълум қилади. Мамлакатнинг пахта соҳасидаги мустақиллигини таъминлаш проблемасини тезроқ ҳал этиш учун Москва ишчилари Ўзбекистон пахта тозалаш саноати ходимларига ва деҳқонларга ҳам ёрдамни кучайтиришга киришдилар. «Ўрта Осиёнинг сиёсий ҳаётида тўқимачи ишчиларнинг иштирок этиши беш йилликнинг пахтачилик соҳасидаги топшириқларни амалга оширишнинг анча тез суръатларини таъминлабгина қолмай, пахтачилик хўжалигини социалистик коллектив негизларига кўчириш соҳасидаги пролетар жамоатчилигининг ролини ҳам анча кучайтиради. Қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари билан Бутуниттифоқ пролетарларининг дўстлигини мустаҳкамлайди», дейилади Москва, Орехово-Зуево, Рязань, Серпухово ва Твердаги 400 минг тўқимачи номидан юборилган мактубда.

Г. КЛИМЕНТЬЕВ,
(ЎзТАГ мухбири).

ОЛМАЛИҚ кон-металлургия комбинатининг металл эритувчиси Али Османов ўзининг меҳнатсеварлиги, ёш ишчиларга ғамхўрлиги билан обрў-эътибор қозонган. У металл эритиш топшириқларини ҳамиша орттириб уддалаяпти. Суратда: пешқадам металл эритувчи Али Османов.

А. Тўраев фотоси.

Коммунистлар союзининг биринчи конгресси

(ОЧИЛГАНИГА 125 ЙИЛ ТЎЛИШИ МУНОСАБАТИ БИЛАН)

1847 йил июнида Лондонда «Адолатчилар Союзининг I конгресси бўлиб ўтди. Бу конгресс тарихга ишчилар синфи революцион партиясининг куртаги бўлган Коммунистлар Союзининг I конгресси бўлиб кирди. Коммунистлар Союзининг асосчилари К. Маркс ва Ф. Энгельс бўлиб, улар ишчилар синфи ҳаракатида ҳукмронлик қилиб келаётган хаёлий социализм ғояларига, сектантчиликка қарши, ишчилар синфини буржуазия таъсиридан қутқариш учун кескин кураш олиб бордилар, илғор ишчилар орасида илмий коммунизм ғояларини пропаганда қилдилар.

Союз Устави буржуазияни ағдариб, пролетариат ҳукмронлигини ўрнатиш ҳамда синфлар ва хусусий мулксиз жамият барпо этишни асосий вазифа қилиб қўйди. Коммунистлар Союзининг шиори: «Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!» бўлди. К. Маркс ва Ф. Энгельснинг бош программаси — «Коммунистик партия манифести» бўлиб, улуғ доҳийлар бу асарда пролетариат диктатураси ғоясини олға сурдилар. Коммунистлар Союзи демократизм ва централизм принципи асосига қурилган эди. Союз аъзолари 1848—1849 йилларда Германия революциясида фаол қатнашдилар. Пруссия ҳукумати томонидан (1852 йили коммунистлар устидан ўтказилган Кёльн процесси) коммунистлар Союзига қарши уюштирилган процессдан кейин Коммунистлар Союзи ўз фаолиятини тўхтатди.

Ишчилар ҳаракати билан алоқаси етарли даражада бўлмаса ҳам Коммунистлар Союзи халқаро ишчилар ҳаракати тарихида катта роль ўйнади. Бу, ўз фаолиятида илмий коммунизм принципига асосланган пролетар революционерлар мактаби, биринчи пролетар ташкилоти эди. Коммунистлар Союзи ўзидан аввалги I Интернационалнинг вориси сифатида пролетариат халқаро бирлашмасининг биринчи формаси бўлди.

СЕВГИ ГИМНИДАН ОҚ КЕМАГАЧА

(ҚИРҒИЗ ПРОЗАСИГА БИР НАЗАР)

Қирғиз совет адабиёти ўзининг қисқа тарихи давомида «Жамила»дай ноёб асарни кўрмаган эди. Мазкур лирик қиссада гўзаллик ва озодлик қарор топган янги, ҳаётбахш давр руҳи, коммунизм қураётган совет кишиларининг жўшқин ҳаёти, пок ва қайноқ севгиси, янгиликнинг эскилик устидан тантанаси санъаткорона куйланади. Асарда таърифланган муҳаббат мазмунан теран: бу фақат ошиқнинг маъшуқага ёки маъшуқнинг ошиққа бўлган тор, шахсий ҳис-туйғуларигина эмас, балки инсоннинг инсонга, совет кишисининг она диёрга, азиз юртга бўлган қизғин муҳаббатининг ҳам эркин ифодасидир. «Менимча, — деб ёзади Чингиз Айтматов Дониёрнинг мафтункор куйлари ҳақида сўзлаб, — унинг севгиси бирор кишига ишқи тушиб, ўша одамга ато қилинган севги эмас, балки инсонни яратиб, уни камолга етказган кенг оламга, ёруғ дунёга бўлган чексиз, жўшқин севги эди! Ҳа, у бу севгини ўз қалбида ардоқлаб сақлаган, ана шу севги билан яшаган. Агар у шундай юксак қалб эгаси бўлмай, диди паст, юраги муз бир киши бўлганда эди, табиат уни қанчалик истеъдодли қилиб яратмасин у, барибир, бунчалик куйлай олмас эди».

Жамила ва Дониёр замонамизнинг асл қаҳрамонлари, Саит эса, келажак кишиси. Миллий заминдан келиб чиққан интернационал ғоя — чин инсоний севги учун кураш ана шу тахлитда бадиий умумлашган. Энг муҳими шундаки, ёзувчи Жамиланинг жасоратини янги замон руҳи билан далиллайди — совет даврида эркин муҳаббатга эски миллий удумлар тўғаноқ бўла олмаслигини, бизда кишилар ўз тақдирларини ўзлари яратишини кўрсатади.

Автор Дониёр билан Жамиланинг янги ҳаётга қадам қўйгани, ҳаётларида буюк бурилиш юз бергани, уларнинг эски турмуш анъаналари қобиғини ёриб чиққанликлари, бу икки севишган қалбнинг келажаги порлоқлигини бирма-бир баён қилиб ўтирмайди. «Айтилмай қолган» ана шу олам-олам маъно алоҳида олиб қаралганда «маъносиз» бўлган булут, шамол ва момақалдироқ каби табиат ҳодисаларининг ҳаракати орқали қуюқ романтик бўёқларда чизилади. Н. В. Гоголь насрий «Ўлик жонлар» асарини ҳаққоний суратда поэма деб атагани сингари, Ч. Айтматовнинг «Жамила»сини ҳам проза билан ёзилган лирик поэма деб айтишимиз мумкин. Чунки «Жамила»даги табиат бўёқлари, инсоний ҳис-туйғулар, қаҳрамонларнинг нозик кечинмалари худди мўйқалам билан чизилгандай, китобхонни ҳаяжонга солади. Асарда тасвирланган қаҳр-ғазаб киши қалбини куйдириб-ёндиради, шодлик дамлари эса ажиб мусиқий лаззат бағишлайди. Хуллас, китобхон ўзини асарда тасвирланган воқеалар оғушида ҳаракат қилаётгандай, асар қаҳрамонлари билан нафас олаётгандай ҳис этади: уларнинг севинчига шерик, қайғу-аламларига ҳамдард бўлиб қолади. Асарнинг қон-қонига сингдириб юборилган муҳаббат куйи кишига фақат эстетик завқ берибгина қолмай, балки уни янгича яшашга чорлайди, гўзал ҳаёт учун, чинакам инсоний бахт учун мардонавор курашга даъват этади.

«Жамила» қиссаси турли миллат ва элатларга мансуб китобхонлар оммасига беқиёс ғоявий-бадиий таъсир ўтказаётганлиги жиҳатидан жаҳон адабиётида М. Шолоховнинг «Инсон тақдири», Хемингуэйнинг «Чол ва денгиз» каби асарлари билан тенг туради. Қисса қирғиз адабиётида хотин-қизлар озодлиги мавзуини ишлашда янги босқич бўлди. Асарни русчадан французчага таржима қилиб нашр эттирган машҳур француз ёзувчиси, коммунист Луи Арагон «Дунёда энг гўзал севги қиссаси» номли катта мақоласида уни социалистик реализмнинг ноёб асари сифатида юксак баҳолаган эди.

«...Вийон, Гюго ва Бодлерлар Парижида, қироллар ва революционерлар Парижида, ҳар бир тоши бирор тарих ёки афсонадан шаҳодат берадиган кўп асрлик рассомлар Парижида, — деган эди у, — ҳамма нарсани қайта-қайта кўрган, ҳамма нарсани қайта-қайта ўқиган, ҳамма нарсани бошидан кечирган шу Парижда «Жамила»ни ўқидиму, ногоҳон «Вертер» ҳам, «Береники» ҳам, «Антоний ва Клеопатра» ҳам, «Менон Леско» ҳам, «Севги тарбияси» ҳам, «Доминики» ҳамма-ҳаммаси кўзимга илинмай қолди. Ромео ва Жульетта ҳам, Паоло ва Франческо ҳам, Эрнани ва доньи Соль ҳам кўзимга илинмай қолди... чунки мен жаҳонда энг гўзал севги қиссаси — «Жамила»ни ўқидим».

Ч. Айтматов асарларининг одамлар қалбидан тез ўрин олишининг боиси шундаки, уларда халқ ҳаёти бутун мураккабликлари билан ҳаққоний акс эттирилади. Бу асарлардаги ҳар бир қаҳрамон кишини ҳаёт ҳақида жиддий ўйлантиради. Инсон тақдири, унинг ҳаётдаги мавқеи, одамнинг одамга эътиқоди, меҳр-муҳаббати, садоқати, кишиларнинг тўғри йўлдан, гоҳ адашиб қоқилиб, сўқмоқлардан бўлса ҳам инсониятнинг порлоқ келажаги йўлида фақат олдинга интилиши бу асарларнинг лейтмотивини ташкил этади.

«Жамила»даги сингари «Сарв қомат дилбарим» қиссасида ҳам Жамила ва Дониёрларни қисман эслатувчи ва тўлдирувчи қаҳрамонлар тақдири қаламга олинган. Асарнинг бош қаҳрамони Илёс эски удумга хилоф ўлароқ, қалиқнинг ота-оналари билан келишмай ва қалин тўламай севгилиси Асал билан қовушади. Асал ўғил кўради. Буни илк дафъа эшитган Илёс машинасини тоғ томонга қараб учириб кетади: «Осмон билан ўпишган баландликлар, булутлар ер бағирлаб сузиб юрган эди, пастдаги азамат тоғлар ҳам унинг қаршисида пакпакана бўлиб кўринади. Мен кабинадан сакраб тушиб, дара ёқасига чопиб бордим ва соф ҳаводан ўпкамни тўлдириб нафас олдим-да, бутун олам эшитгудек қичқирдим:

Эй-й, тоғлар! Мен ўғил кўрдим!

Назаримда, тоғлар ҳам ларзага келди. Улар такрорлаган

Ки
ро
ми
қал
бан

О

Осиё ва Афр
нинг Тошкентд
чи халқаро кин
да тинчлик ва
ги ҳамкорлик и
ётгани жуда ка
дир. Бу фестива
лик байроқдори
Совет Иттифоқи
листик мамлакат
Ғарб, Латин Аме
лари киноарбобл
шишга, ўзаро и
ҳамкорлик алоқа
га катта замин яр
ки, анъанага айл
бу учрашувлар С
мамлакатларининг
лик, империализм
қарши курашини
озодлиги, и
учун барча ку
эттиради.

Мана шундай
биргаликда кур
нофестивалинин
дар улуғворлиг
қийин эмас. Чу
Африка кинем
курашлари ва и
«Тинчлик, ижтимо
халқлар озодлиги
фестиваль байроғини
ри кўтарадилар.

Мустамлакачилик
эндигина қутилган ўлкал
матография соҳасида кў
йинчиликларга дуч кел
Бу, албатта, Ғарб муст
ларининг ўзларидан қ
дирган қора изларидир.
лар киночилари бугунги
энг актуал проблемала
намоён қилувчи, ха
лик ва тараққиётга
чи янги-янги м
яратиш учун
лан ижод

Буюк М
қилобчи,
рика мам
тараққийпар
сан ҳақиқатн
кенг халқ омм
тарғиб қилишга
дир. Чиндан ҳа
ҳақиқатни чуқур
олиб бораётган
тилишлари янада
мақсади тезроқ ам
носанъаткорлар эс
олдинги сафларда
ишлар қилишлари
ва Африка киночи

менинг сў
га тарали
садо бе
(«Сарв
бет).

Кўрин
билан Ас
сакрашдаёқ
ниёрга етиб
асардаги во
Илёс ўз суюк
қувончи бўлга
ҳам беихтиёр айр
у коллективнинг
ҳисоблашмасдан,
монлик кўрсатиш
ди — ёлғиз ўзи м
прицепда юриш
этилган довондан,
тоғидан ошиб ў
қўймоқчи бўлади.
шисининг жасорат
лиги лотерея биле
фан чиқиб қолган к
гина ҳал этилмас
етмайди. Тўғри, ж
рамонлар кўрсата
коллектив, жам
лайди. Илёс
кишисининг
таклифлари
чадан-қанча
шижоати,
ни англаб
тис ишга,
монликка унд
ундаги шуҳра
ти эди. Илёс
машинада довон
тақдирда ҳам,
га эриша олмас,
ги ўзбошимчалик
янада кучайиб
Шу боисдан х
лан ўйнашган
кетиб, уруш
дан жудо бўл
лик ларзала
сон — Бейт

Р

ДАВ-
АТРИ-
VI да
дузи).

ДАВ-
ТРИ-
нг от-
VI да
Тош-

ВО

ИИЛ-
ИЛЛИ-

ЕКИС-
қурун).
жиза — ҲАМ-
ва кечқурун).
ОДА

ЕХАНИЗА-
НГ 4-ИХТИ-
РИЛГАН
АСИГА
спубликалари-
грассасида иш-
дозер ва экска-
тажрибали ма-
тлари

АК
шбай-мукофотли

тидаги шаҳарча-
илади.
шаҳар, Пролетар
й, аҳолини ишга
ва информация
и, ҳамда Тош-
аги район ижро-
лари ҳузуридаги
га учрашилсин.

АРКАЗИЙ
ХТАКОР»
ОНИДА
СОАТ 7 ДА
» (Иваново) —
(Тошкент)
ўртасида
БОЛ

ИН НОМИДАГИ
ТИТУТИ
йил учун

ЛОН ҚИЛАДИ

ўйича ишлаб чиқариш
иш ишлаб чиқариши-
идротехника қурилиш-
ориладиган ерлар;
ишлаб чиқариш жа-
ишлаб чиқариши-
гидротехника қури-
суғориладиган ерлар,
улотлар, сув хўжа-

ўлмаган, сиртқи
ишларига
йича икки
сига эга

грамма-
ва би-

аспи-
и номига
ориал идо-
кўчирма, 6ХЭ
дрларни ҳи-
жойидан ха-
дан иш жойи
рма) справка,
тлар рўйхати,
и ҳақида маъ-
линган ишлари
анлаган темаси
ширадилар, кан-
оширган киши-
атилган 6-форма

ҳақидаги дип-
кўрсатади.
арга тайёр-
сақланган

ҳолда
бери-

аси,

ТИ

ҚИЛАДИ

еханизацияси;
ёсий иқтисод
илаштириш ва
бухгалтерия
едит.
омига ёзилган
ди: кадрларни
етр ҳажмдаги
характерис-
диплом нусха-
васи), соғлиғи
правка, меҳнат
ишлар».
илар илмий
реферат)

аммаси
илидан
илар.

часи,

кре-
—
ва